

МЕХАНІЗМ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ВПЛИВУ НА ДЕМОГРАФІЧНІ ПРОЦЕСИ В СВІТЛІ СТРАТЕГІЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Визначена та задекларована стратегія зовнішньої політики, спрямована на євроінтеграцію України зумовлює новий підхід до аналізу існуючих демографічних тенденцій як на національному, так і на регіональному рівнях. В процесі подолання існуючих негараздів (загальне скорочення чисельності населення, перевищення смертності над народжуваністю, старіння населення тощо), слід визначити головні причини наявних ускладнень, їх економічну роль, а також тенденції, що існують в сучасному цивілізованому світі.

Чисельність населення, показник, що з економічної точки зору характеризує кількість робочої сили та споживчу місткість ринку, в Україні постійно знижується. Важливою умовою повноцінної економічної співпраці України з розвинутими країнами є прогнозованість та наявність причинно-наслідкового механізму визначення демографічних тенденцій [1, с. 268]. Паритетні напрямки економічного співробітництва визначаються: достатнім рівнем кількісного та якісного забезпечення внутрішнього виробництва трудовими ресурсами, рівнем диверсифікації демографічних ризиків на всіх рівнях та стадіях фінансово-господарської діяльності, рівнем соціалізації економічних досягнень та рівнем наукової обґрунтованості соціально-демографічних перспектив та пріоритетів.

Діяльність, спрямована на поліпшення демографічного стану держави, регіону, сім'ї чи підприємства, включає до себе дві обов'язкові складові. По-перше: стабільність або зростання чисельності населення в сукупності з підвищенням рівня його платоспроможності, в умовах ринку та обмеженості виробничих ресурсів, автоматично, через механізм зростання їх потреб, викликає збільшення обсягу внутрішніх та зовнішніх інвестицій, підвищення рівня споживчої конкуренції, що сприятиме зростанню цінового рівня та конкуренції на ринку праці. По-друге: посилення уваги держави та

суспільства до рівня здоров'я нації, причин його смертності тощо, виводить країну на рівень суспільної, гуманістично орієнтованої, глобалізованої свідомості. Отже, реалізуючи комплексний підхід до створення механізму соціально-економічного впливу на демографічні процеси, українське суспільство створює матеріальні та моральні передумови щодо пришвидшення темпів євроінтеграції.

Одним із стратегічних завдань європейської інтеграції України є ліквідація причин смертності, яких не існує в розвинутих європейських країнах. Вони, зокрема, викликаються недостатнім рівнем організаційно-економічних відносин та рівнем розвитку соціально-інфраструктурного сектору. До таких причин автор відносить: 1) смертність, травматизм, каліцтво та професійні захворювання на виробництві, зумовлені недостатнім рівнем охорони праці та ступенем оновлення основних та оборотних фондів; 2) високий рівень дитячої смертності, зумовлений недостатністю фінансування системи державної охорони здоров'я; 3) високий рівень смертності серед громадян, що мають низький рівень доходів, недостатній для реалізації потреб у своєчасних профілактичних та діагностичних заходах, повноцінному якісному лікуванні; 4) смертність, зумовлену недостатнім рівнем розвитку соціальної інфраструктури (відстань до лікарні чи травмпункту, наявність засобів комунікації, якість доріг, якість та безпека комунальних послуг тощо); 5) смертність, що викликається інтегрованими передумовами з чотирьох попередніх причин.

В умовах руху цивілізованого, дедалі більш глобалізованого суспільства до принципів інформаційного, постіндустріального господарювання, Україна, наряду із створенням передумов до збереження та повноцінного відтворення сукупного людського фактору виробництва, як чинника розвитку (або хоча б формування) ринково орієнтованої економіки, має рухатись до формування якісно нового суб'єктивного чинника суспільно-економічних відносин. Відтворення демографічного потенціалу

країни має здійснюватись через соціально-економічний механізм шляхом дії інформаційно-культурних, етичних та естетико-педагогічних важелів впливу.

В умовах підвищення рівня конкурентної боротьби між різними країнами та різними географічними регіонами (наприклад між східною та південною Європою), проблема містить в собі не лише відтворювальний аспект здатності до виконання праці різної складності. В умовах сьогодення йдеться про формування інтелектуального капіталу нації за допомогою економічних, соціально-демографічних та освітньо-інформаційних інвестицій.

Нагромадження та поширення інформаційних технологій у розрізі цього питання виступають не лише як чинники впливу на демографічні процеси, а й як передумови формування інформаційного середовища, тобто в якості факторів соціально-економічної дії, що здійснюють самозростання в процесі своєї спрямованої дії на суспільні явища, події та тенденції.

Обов'язковим елементом подолання демографічної кризи має бути визначення відповідних пріоритетів у фінансовій політиці на всіх рівнях її реалізації: держави, регіону, підприємства. А саме, йдеться про інформатизацію населення, зокрема щодо безпеки життєдіяльності, охорони здоров'я, надання першої допомоги, анатомії та фізіології людського організму [1, с. 270]. Другорядний чинник освітнього забезпечення демографічного розвитку суспільства – це створення морально орієнтованого економічного суспільного світогляду, що склададиметься зі світоглядів окремих особистостей.

Реалізація зазначених заходів буде спроможна не лише створити передумови до конкурентної діяльності в постіндустріальному суспільстві а й сприяти подальшому переходу до постінформаційного суспільства.

Використана література:

1. Яковенко Р. В. Соціально-економічні важелі впливу на демографічні процеси в світлі стратегії євроінтеграції / Роман Яковенко // Моделі та стратегії євроінтеграції України : економічний і правовий аспекти : зб. матеріалів ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 30 травня 2006 р.). – К. : УАЗТ, 2006. – С. 268–270.

Р. В. Яковенко,
к.е.н., доцент ЦНТУ